

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНОЗНАВСТВА І СУСПІЛЬНИХ НАУК

«Погоджено»

Декан факультету технології
виробництва і переробки продукції
тваринництва, стандартизації та
біотехнології

Михайло ГИЛЬ

« 02 » « 07 » 2025 р.

«Затверджую»

Перший проректор

Дмитро БАБЕНКО

« 02 » « 07 » 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПОЛІТОЛОГІЯ

освітньо-професійна програма «Біотехнології та біоінженерія» для здобувачів
першого (бакалаврського) рівня 3-го року денної форми навчання
на 2025-2026 навчальний рік

Освітній ступінь – Бакалавр

Галузь знань – 16 Хімічна інженерія та біоінженерія

Спеціальність – 162 Біотехнології та біоінженерія

Мова навчання – українська

Миколаїв
2025

Програма відповідає вимогам Освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти «Біотехнології та біоінженерія», затвердженою Вченою радою Миколаївського національного аграрного університету 28.02.2023 р. (протокол №7), чинної згідно наказу по університету №38-О від 03.03.2023р.

Розробник програми: Конопляник Д.О., асистент кафедри українознавства і суспільних наук, Миколаївський національний аграрний університет

Програма розглянута на засіданні кафедри українознавства і суспільних наук, протокол № 1 від «02» липня 2025 року.

Завідувач кафедри
д-р екон. наук, професор

Олена ДОВГАЛЬ

Схвалено науково-методичною комісією обліково-фінансового факультету МНАУ, протокол № 11 від «03» липня 2025 року.

Голова науково-методичної комісії
канд. екон. наук, доцент

Юлія ЧЕБАН

Гарант освітньої програми
кандидат сільськогосподарських наук,
доцент

Олександр КРАМАРЕНКО

1. АНОТАЦІЯ

Політика справляє важливий, а інколи й доленосний вплив на життя окремих людей і цілих народів. Тому політичні знання і культура потрібні сьогодні будь-якій людині, незалежно від її професійної приналежності, оскільки, живучі у суспільстві, вона обов'язково повинна взаємодіяти з іншими людьми і державою. В Україні політологія – одна з провідних дисциплін у системі гуманітарної освіти.

Основними принципами викладання та вивчення політології є фундаментальність, системність, єдність логічного та історичного, національного й загальнолюдського, суспільного та особистісного, теорії й практики, навчання і виховання.

Предмет політології покликаний формувати свідомість здобувачів вищої освіти, які беруть участь суспільних політичних процесах, пояснювати зміст сучасних політичних явищ.

Головне завдання політології як навчальної дисципліни - опрацювання і викладення загальнотеоретичного і практичного матеріалу так, щоб відповідно до завдань політологічної підготовки спеціалістів будь-якого профілю надати їм необхідний мінімум наукових політологічних знань, опанування яких дозволяє сформувати визначену систему компетентностей та досягти очікуваних результатів навчання з дисципліни.

SUMMARY

Presently in Ukraine political science is one of leading disciplines in the system of liberal education. She took above all seat in the system of preparation of highly skilled specialists for all spheres of public life.

Solidity is basic principles of teaching and study of political science, system, unity of logical and historical, national and common to all mankind, public and personality, theories and practical workers, studies and educations.

The article of political science is called to form consciousness of students which take part public political processes, to explain maintenance of the modern political phenomena, the mastery of which allows to form a certain system of competencies and achieve expected learning outcomes.

2. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ «ПОЛІТОЛОГІЯ»

Галузь знань – **16 «Хімічна інженерія та біоінженерія»**

Спеціальність – **162 «Біотехнології та біоінженерія»**

Обов'язкова (вибіркова) компонента - **Вибіркова**

Освітній ступінь – **Бакалавр**

Семестр – **5**

Кількість кредитів ECTS – **3,0**

Кількість змістових модулів – **3**

Загальна кількість годин – **90 год.**

Види освітньої діяльності та види навчальних занять, обсяг годин та кредитів:

Лекції – **16 год. / 0,53 кредитів ECTS**

Практичні заняття – **16 год. / 0,53 кредитів ECTS**

Самостійна робота – **58 год. / 1,94 кредитів ECTS**

Форма підсумкового контрольного заходу – **залік**

У процесі вивчення дисципліни застосовуються інноваційні педагогічні технології, а саме цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів: комп'ютерні презентації, тестові програми, технології майндмепінгу, система дистанційної освіти Moodle, технології Jitsi, вбудовані в курс на платформі Moodle, ZOOM та інші.

У процесі навчання всі учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися принципів **академічної доброчесності** – сукупності етичних принципів та визначених правил провадження освітньої та наукової діяльності, які є обов'язковими для всіх учасників такої діяльності та мають на меті забезпечувати довіру до результатів навчання та наукової діяльності, з урахуванням вимог Закону України «Про вищу освіту», «Про освіту», методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності, Кодексу академічної доброчесності у Миколаївському національному аграрному університеті та інших документів.

Усі академічні тексти (освітні та наукові) здобувачів вищої освіти обов'язково перевіряються щодо їх відповідності принципам академічної доброчесності, у т. ч. за допомогою програми Unicheck.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час створення академічних текстів

Автором (співавтором) освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору є особа, яка зробила особистий інтелектуальний внесок до проведення дослідження, безпосередньо брала участь у його створенні та несе відповідальність за його зміст.

Під час оприлюднення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору

мають бути зазначені всі його автори. Не допускається зазначати як автора освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору особу, яка не відповідає критеріям, визначеним абзацом першим цієї частини. Якщо у проведенні дослідження або створенні освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору брали участь інші особи, що не вказані як його автори, це має бути зазначено у творі із визначенням внеску кожної такої особи.

Освітній (освітньо-науковий, науковий) твір має містити достовірні відомості про використані методи, джерела даних, результати дослідження та отримані наукові (науково-технічні) результати.

Якщо під час проведення дослідження та/або створення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору були використані розробки, наукові (науково-технічні) результати, що належать іншим особам, це має бути зазначено в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі з посиланням на джерело їх оприлюднення.

Використання загальновідомих фактів чи ідей не потребує окремого зазначення.

Всі текстові запозичення, що використовуються в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі (окрім стандартних текстових кліше), мають бути позначені з посиланням на джерело запозичення.

Текстові запозичення мають бути позначені у спосіб, який дозволяє чітко відокремити їх від власного тексту автора (авторів).

У разі використання автором (авторами) власних, розробок, наукових (науково-технічних) результатів, які були оприлюднені раніше, він (вони) мають зазначити це в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі.

Дотримання вимог академічної доброчесності для здобувачів освіти

Здобувачі освіти зобов'язані виконувати вступні, навчальні, контрольні, кваліфікаційні, конкурсні та інші види завдань самостійно. Самостійність у виконанні завдання означає, що воно має бути виконане:

1) для індивідуальних завдань – особисто здобувачем, а для групових завдань – лише визначеною групою здобувачів, без втручання інших осіб, під керівництвом та контролем викладачів, що визначені як керівники, та затверджені відповідно до нормативної документації закладу вищої освіти з урахуванням індивідуальних потреб і можливостей осіб з особливими освітніми потребами;

2) якщо умови або характер завдання передбачають обмеження у можливих джерелах інформації – без використання недозволених джерел інформації.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час оцінювання

Оцінювання у сфері вищої освіти і науки відповідає вимогам об'єктивності, валідності та справедливості. Оцінювання є об'єктивним, якщо воно ґрунтується на заздалегідь визначених критеріях. Оцінювання є валідним, якщо воно здійснюється відповідно до критеріїв, що визначаються законодавством України та суб'єктом внутрішнього забезпечення якості освіти. Оцінювання є справедливим, якщо воно проводиться за відсутності конфлікту інтересів,

дискримінації та неправомірного впливу на оцінювача.

3. МЕТА, ЗАВДАННЯ, ОБ'ЄКТ, ПРЕДМЕТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: сприяти політичній соціалізації молоді через ознайомлення з найважливішими науково-теоретичними напрацюваннями класичної та сучасної політичної думки, засвоєння систематизованих наукових уявлень про політику, гуманістичних принципів політичної поведінки, навичок цивілізованого дискурсу.

Об'єкт політології – політична сфера суспільного життя.

Предмет політології – політична система як сукупність інституціональних, нормативно-ціннісних комунікативних взаємодій суб'єктів політичного життя з приводу завоювання, розподілу та використання влади.

Основними завданнями, що мають бути вирішені у процесі викладання дисципліни, є надання здобувачам вищої освіти знань щодо:

- основних етапів розвитку світової та вітчизняної політичної думки;
- сутності феномену політики та змісту політичних відносин;
- принципів взаємодії особистості і політики;
- цивілізованих засад сучасної політичної культури.

Результати навчання:

Вивчивши курс здобувач вищої освіти повинен знати:

- ключові політологічні категорії і поняття;
- головні віхи, проблематику та напрями світової та вітчизняної суспільно-політичної думки;
- підвалини наукового підходу до феноменів політичної системи, політичного процесу, політичної культури, політичного конфлікту;
- роль і місце провідних регуляторів політичного процесу.

Вивчивши курс здобувач вищої освіти повинен вміти:

- аналізувати розстановку діючих політичних сил та груп;
- розпізнавати прояви прямої та представницької демократії, сприяти їх утвердженню в українському суспільстві;
- самостійно формувати і відстоювати власну громадянську позицію, формулювати свої права та обов'язки, вміти їх відстоювати;
- діяти в умовах плюралізму, толерантного ставлення до різних політичних партій та суспільно-політичних рухів, робити свій внесок до гармонізації громадянських, політичних, людських відносин.

До системи компетентностей належать:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у біотехнології та біоінженерії, або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів біотехнології та біоінженерії.

Загальні компетентності:

К01. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

K05. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

K08. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Програмні результати навчання

ПР22. Вміти враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти, вимоги охорони праці, виробничої санітарії і пожежної безпеки під час формування технічних рішень. Вміти використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ПР23. Вміти використовувати у виробничій і соціальній діяльності фундаментальні поняття і категорії державотворення для обґрунтування власних світоглядних позицій та політичних переконань з урахуванням процесів соціально-політичної історії України, правових засад та етичних норм.

4. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

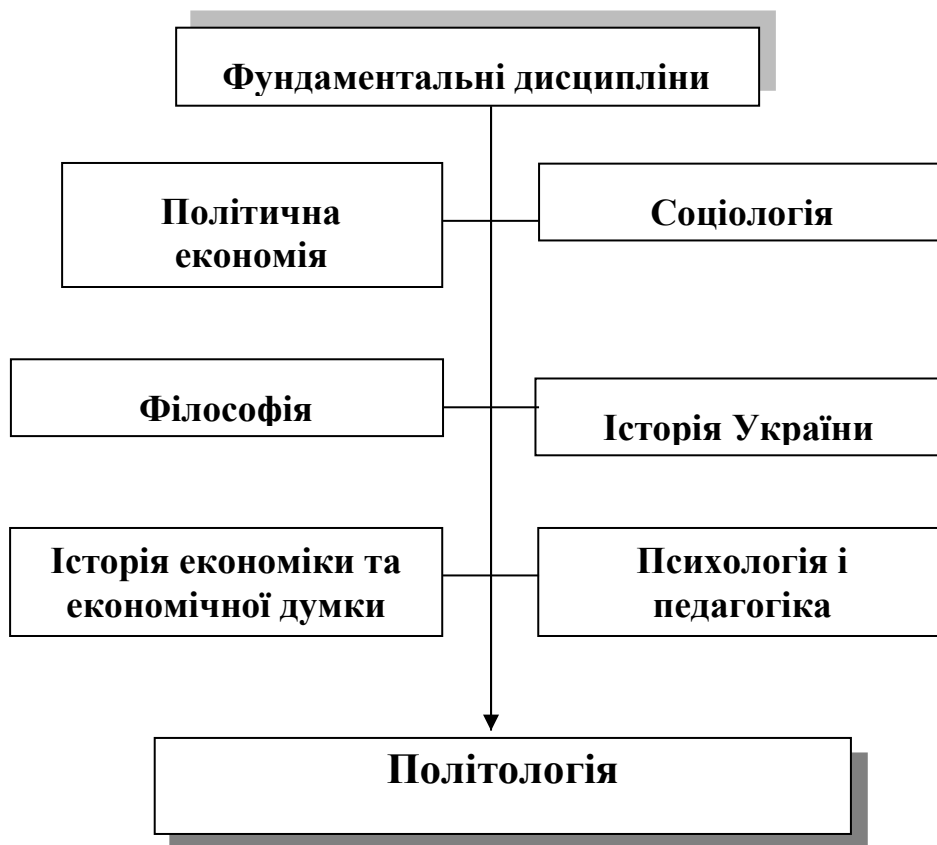
До дисциплін, які мають бути вивчені раніше, та надавати можливість розпочати навчання за дисципліною «Політологія», яка розрахована на студентів вищих аграрних закладів освіти III - IV рівнів акредитації, що навчаються за освітньо-професійною програмою бакалавра, можна віднести :

- «Філософію», яка належить до циклу фундаментальних дисциплін навчального плану, вивчення якої є важливим чинником духовного збагачення, інтелектуального розвитку, формування світоглядно-методологічної парадигми студентської молоді, усвідомлення ними свого місця і ролі в суспільстві; визначення ціннісних орієнтирів особистої та соціальної активності громадянина, розуміння проблеми людського буття і насамперед питання, що є людиною, як їй жити, на що орієнтуватися в нових умовах, як долати різні перешкоди до майбутнього. У свою чергу, знання дисципліни «Філософія» є методологічною основою вивчення не тільки гуманітарних та суспільно-політичних, а й природничих та технічних дисциплін.

- «Історію України», яка сприяє формуванню якостей свідомого громадянина, розвиткові соціальних та професійних компетентностей, засвоєнню та послугуванню правами і свободами людини, розумінню відносин в системі «держава-громадянин», вихованню історичного мислення, засвоєнню логіки та розумінню об'єктивних закономірностей історичного процесу.

- «Правознавство», яке дає уявлення про державу, систему права, державні і політичні інститути, їх повноваження та функції, принципи взаємовідносин з громадянином, конституційні права та обов'язки, юридичні засади функціонування державних установ та організацій, політичних партій і громадських об'єднань, формує правову культуру молоді особистості.

5. МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ «ПОЛІТОЛОГІЯ» В СТРУКТУРІ ДИСЦИПЛІН

6. СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль			Теми	Обсяг годин			Разом
№	назва	№	назва	ЛК	ПЗ	СР	
1.	Змістовий модуль 1. Політологія як наука	1.	Політологія як наука і навчальна дисципліна.	1	1	4	6
		2.	Основні етапи розвитку світової політичної думки	1	1	4	6
		3.	Розвиток політичної думки в Україні	1	1	5	7
		4.	Політика і влада. Механізми реалізації	1	1	5	7
		Разом за змістовим модулем 1		4	4	18	26

2.	Змістовий модуль 2. Політична система суспільства	1.	Політичні системи і політичні режими.	1	1	4	6
		2.	Держава як суб'єкт політики. Правова держава.	1	1	4	6
		3.	Політичні партії і громадсько-політичні об'єднання. Громадянське суспільство.	1	1	4	6
		4.	Правова держава і громадянське суспільство.	1	1	4	6
		5.	Політична модернізація.	-	-	2	2
		Разом за змістовим модулем 2		4	4	18	26
3.	Змістовий модуль 3. Політичний процес і його регулятори	1.	Політичний процес і політична культура.	2	2	4	8
		2.	Вибори і виборчі системи.	2	2	4	8
		3.	Політичні еліти та політичне лідерство.	2	2	4	8
		4.	Політичні конфлікти і політичні кризи.	1	1	4	6
		5.	Міжнародні відносини. Геополітика.	1	1	6	8
		Разом за змістовим модулем 3		8	8	22	38
Всього годин по навчальній дисципліні				16	16	58	90

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1 Загальний розподіл годин і кредитів

Назва змістового модулю	Кількість годин і кредитів		
	Години	Кредити	%
Змістовий модуль 1. Політологія як наука	26	0,87	28,9
Змістовий модуль 2. Політична система суспільства	26	0,87	28,9
Змістовий модуль 3. Політичний процес і його регулятори	38	1,26	42,2
Всього	90	3,0	100,00

7.2 Склад, обсяг і терміни виконання змістових модулів

Назва змістового модулю	Кількість годин	Термін виконання, тиждень
Змістовий модуль 1. Політологія як наука	26	1 - 10
Змістовий модуль 2. Політична система суспільства	26	11 - 16
Змістовий модуль 3. Політичний процес і його регулятори	38	17 - 20
ВСЬОГО	90	X

7.3. ВИД, ПЕРЕЛІК ТА КОРОТКИЙ ЗМІСТ ЛЕКЦІЙ

Лекції традиційні з елементами диспуту, з використанням мультимедійного обладнання для презентації (16 годин).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ПОЛІТОЛОГІЯ ЯК НАУКА

Тема 1. Політологія як наука і навчальна дисципліна. (1 год.)

Становлення політології як науки і навчальної дисципліни. Предмет, структура, методи і функції політології. Взаємозв'язок політології з іншими соціальними науками. Роль політології у формуванні громадянської позиції молоді і в розбудові демократії.

Key words : Political Science, nature of power, administration, international law, ideology.

Тема 2. Основні етапи розвитку світової політичної думки. (1 год.)

Політична думка Стародавнього світу: Єгипет, Вавилон, Китай, Індія. Політичні доктрини античності. Платон і Аристотель. Цицерон і Полібій. Політичні вчення доби Середньовіччя. Політичні ідеї мислителів епохи Відродження. Н. Макіавеллі та його роль у конституюванні політичної науки як окремої галузі знання. Політична думка Нового часу: Гуго Гроцій, Томас Гоббс, Дж. Локк, французькі та німецькі просвітителі, Г. Гегель і марксизм.

Політологічні доктрини XX століття.

Key words : governance, social strata, state, forms of power, strength, social contract.

Тема 3. Розвиток політичної думки в Україні. (1 год.)

Сутність та зміст української політичної думки X-XVIII ст., XIX та XX ст. Конституювання ідеї незалежності й відродження української нації та української державності.

Key words : state, nation, independence, domination, political course.

Тема 4. Політика і влада. Механізми реалізації. (1 год.)

Сутність та зміст політики у соціальному, правовому, субстанціональному, нормативно-інституціональному, діяльнісно-антропологічному визначеннях її сутності. Політика внутрішня і зовнішня.

Сутність влади, її джерела та ресурси. Ознаки та функції політичної влади. Принципи організації і функціонування влади. Легітимність політичної влади: поняття, типи, проблема формування в умовах демократії.

Key words : policy, definition, sources of authority, resources of authority, traditions, subjects, concepts, domination.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА

Тема 5. Політичні системи і політичні режими. (1 год.)

Сутність, структура і функції політичної системи. Типологія політичних систем. Особливості функціонування західного та східного типі політичного процесу (Л. Пай). Види політичних процесів: революція, контрреволюція, повстання, бунт, заколот, путч, політична кампанія, пряма дія в політиці (демонстрація, мітинг, пікети). Людина як первинний суб'єкт політики: політична діяльність, політична поведінка, політична участь, політичне відчуження (його причини, форми прояву та вплив на легітимність влади).

Key words : political systems, totalitarianism, authoritarianism, democracy, systematic approach.

Поняття політичного режиму. Тоталітарні та авторитарні політичні режими. Демократичний політичний режим: принципи та сутність демократичного політичного режиму; основні форми демократії; теоретичні моделі і проблеми втілення у політичну практику. Перспективи та особливості розбудови демократії в сучасній Україні.

Key words : political regimes, totalitarianism, authoritarianism, democracy, systematic approach.

Тема 6. Держава як суб'єкт політики. Правова держава. (1 год.)

Держава — головний інститут політичної системи. Ознаки, сутність та функції держави (внутрішні та зовнішні). Структура та форми держави. Форми державного правління: республіка (парламентська, президентська, змішана); монархія (абсолютна, дуалістична, конституційна). Форми адміністративно-територіального устрою: унітарна держава, федерація, конфедерація.

Key words : governance, social strata, state, forms of power, strength, social contract.

Тема 7. Політичні партії і громадсько-політичні об'єднання. Громадянське суспільство. (1 год.)

Походження і сутність партій, їх функції. Типи партій. Партійні системи. Громадсько-політичні об'єднання та рухи. Проблема забезпечення демократичної спрямованості, соціальної конструктивності у діяльності політичних партій та суспільно-політичних рухів. Багатопартійність в Україні: історія, етапи становлення, сучасний стан і еволюція партійної системи.

Key words : political party, social integration, political socialization, ideological doctrine, political course, public opinion, party system, civil society organizations, civil society, pluralism, opposition, factionalism, legitimacy.

Тема 8. Правова держава і громадянське суспільство. (1 год.)

Поняття, ознаки та принципи функціонування правової держави. Проблеми функціонування та шляхи формування правової держави в Україні в контексті євроінтеграційних перспектив.

Поняття громадянського суспільства, його сутність та взаємодія з державою. Економічний базис, соціальна основа, духовні засади та ідейно-політичні цінності громадянського суспільства. Взаємозв'язок розвитку громадянського суспільства із зміцненням правового характеру держави.

Key words : policy, definition, sources of authority, resources of authority, traditions, subjects, concepts, domination.

Тема 9. Політична модернізація. (СР.)

Поняття та характерні ознаки модернізації. Характерні риси політичної модернізації та її загальний зміст. Шляхи модернізації суспільства та політичної системи. Етапи та моделі.

Key words : policy, modernization, traditions, subjects, concepts, domination.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС І ЙОГО РЕГУЛЯТОРИ

Тема 10. Політичний процес і політична культура (2 год.)

Поняття та характерні ознаки політичного процесу. Суб'єкт і об'єкт політичного процесу, рушійні сили та критерії ефективності політичного процесу. Політична участь, політична діяльність, політична поведінка. Феномен лобізму.

Сутність і структура політичної культури. Функції політичної культури. Типологія політичної культури. Політична соціалізація. Політична культура сучасного українського суспільства.

Key words : social integration, political socialization, ideological doctrine, political course, public opinion, pluralism, legitimacy.

Тема 11. Вибори і виборчі системи. (2 год.)

Поняття виборів та виборчої системи, демократичні принципи організації та проведення виборчого процесу. Етапи виборчого процесу. Типи виборчих систем, їх переваги та недоліки, пошук Україною найбільш оптимальної для себе виборчої системи.

Типові порушення виборчого права і демократичних принципів виборчого процесу. Адміністративний ресурс.

Key words : electoral system, national sovereignty, majority system, proportional system, free elections, active suffrage, passive electoral law, residence permit, election propaganda, agitation, voting, administrative resource.

Тема 12. Політичні еліти та політичне лідерство. (2 год.)

Поняття, склад та функції політичної еліти. Вимоги до політичної еліти.

Рекрутування еліти: сутність, типи (антрепренерська, система гільдій, феномен номенклатури), зв'язок із політичним режимом, особливості еволюції рекрутування еліти в сучасній Україні.

Сутність, типи та функції політичного лідерства. Стиль політичного лідерства. Вимоги до політичного лідера. Політичний маркетинг: поняття, принципи, особливості реалізації.

Key words : political leader, political elite, social integration, ideological

doctrine, political course, public opinion, civil society organizations, civil society, opposition, factionalism.

Тема 13 . Політичні конфлікти і політичні кризи. (1 год.)

Поняття, типи та види політичних конфліктів.

Етапи розгортання політичних конфліктів та їх наслідки, запобігання та врегулювання конфліктів, політичні кризи.

Key words : conflict, crisis, cleavage.

Тема 14 . Міжнародні відносини. Геополітика. (1 год.)

Поняття, суб'єкти та динаміка міжнародних відносин. Національний інтерес. Принципи, форми реалізації та функції зовнішньої політики.

Key words : geopolitics, political crisis, international politics, international relationships, foreign policy.

Перелік та план практичних занять

Практичні заняття з курсу «Політологія» проводяться із здобувачами вищої освіти протягом семестру згідно з програмою курсу з метою закріплення теоретичних знань. Викладачем, який веде практичні заняття, здійснюється поточний контроль рівня знань з теми, яку винесено на обговорення шляхом оцінювання виступів з питань та відповідей на них, участі у дискусії, індивідуальної співбесіди зі здобувачем вищої освіти по темі групового обговорення і по індивідуальним завданням. Різні форми участі у семінарському занятті оцінюються відповідно до критеріїв, з якими здобувачі вищої освіти заздалегідь ознайомлюються.

Підготовка до участі у семінарському занятті повинна носити творчий характер. Попередньо здобувач вищої освіти має вивчити відповідні теми за рекомендованою літературою, список якої наведено в кінці робочої програми.

Зі складних питань курсу здобувач вищої освіти може одержати консультацію викладача дисципліни у відповідні дні, за графіком, установленим кафедрою.

Тестування в електронній системі moodle: (Конопляник Д.О. Політологія [Електронний ресурс] : електронний навчальний ресурс /Конопляник Д.О. ; система управління електронними ресурсами МНАУ. – Режим доступу : [http: // moodle. mnau.edu.ua](http://moodle.mnau.edu.ua))

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ПОЛІТОЛОГІЯ ЯК НАУКА

ПЛАН ПЗ Тема 1. Політологія як наука і навчальна дисципліна. (1 год.)

1.1. Конституювання політології як самостійної науки. Її склад.

1.2. Об'єкт, предмет і методи політології.

1.3. Головні категорії політології. Функції політології.

Види робіт:

1) вибіркове усне опитування (2-4 бал.)

Питання для опитування:

1. В чому полягає актуальність політології як науки?

2. Які якості майбутнього фахівця формуються під час вивчення політології в університеті?
3. Що є предметом і об'єктом політології?
4. Які методи властиві політології як науці?
5. З якими науками і у який спосіб взаємодіє політологія?
6. Чому політологію вважають комплексною наукою?

ПЛАН ПЗ Тема 2. Основні етапи розвитку світової політичної думки . (1 год.)

2.1. Політична думка Стародавнього світу.

2.2. Розвиток суспільно-політичних вчень у добу Середньовіччя та Відродження.

2.3. Новоевропейські політичні теорії і концепції.

2.4. Сучасна західна політична думка (др. пол. XIX – XX ст.)

Види робіт:

1) вибіркове усне опитування (2-4 бал.)

Питання для опитування:

1. Що було центральною проблемою у роздумах Платона про державу?

2. Що нового в учення про державу і владу вніс Аристотель?

3. В чому полягає сутність концепції Августина, яка була розроблена ним у трактаті «Про град Божий»?

4. Хто з мислителів уперше запровадив поняття «statio» і для чого?

5. Яким чином характеризував сутність «природного права» і «суспільного договору» Гуго Гроцій?

6. Що нового у теорію «суспільного договору» внесли Томас Гоббс і Джон Локк?

7. Хто з мислителів уперше запропонував поділ влади на законодавчу, виконавчу і судову і з якою метою це було зроблено?

8. Яким чином збагачували ідеї лібералізму Бенджамін Констан, Алексіс де Токвіль, Дж. Ст. Мілль?

2) модульна контрольна робота (2-4 бал.)

ПЛАН ПЗ Тема 3. Розвиток політичної думки в Україні. (1 год.)

3.1. Українська політична думка в X-XVIII ст.

3.2. Українська політична думка XIX ст.

3.3. Українська політична думка першої половини XX ст.

Види робіт:

1) вибіркове усне опитування (2-4 бал.)

Питання для опитування:

1. Хто є автор концепції інтегрального націоналізму.

2. На яких засадах побудований політичний світогляд Михайла Драгоманова.

3. Що було у центрі уваги української політичної думки за часів Київської Русі.

ПЛАН ПЗ Тема 4. Політика і влада. Механізми реалізації . (1 год.)

- 4.1. Політика як соціальне явище.
- 4.2. Сутність влади, її джерела та ресурси.
- 4.3. Ознаки та функції політичної влади.
- 4.4. Принципи організації і функціонування влади.

Види робіт:

- 1) вибіркове усне опитування (2-4 бал.)

Питання для опитування:

1. Дати визначення поняття влади.
2. Порівняти визначення сутності влади у соціальному, правовому, нормативно-інституціональному контекстах її розуміння.
3. Чому виділяють політику внутрішню і зовнішню і як вони між собою взаємопов'язані?
4. Класифікувати джерела влади.
5. Визначити ресурси влади.
6. Сформулювати функції політичної влади.
7. На підставі чого політична влада вважається легітимною?
8. На яких принципах базується функціонування політичної влади?

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА

ПЛАН ПЗ Тема 5. Політичні системи і політичні режими. (1 год.)

- 5.1. Поняття політичної системи, її структура.
- 5.2. Типи і функції політичних систем.
- 5.3. Сутність політичного режиму. Тоталітаризм. Авторитаризм.
- 5.4. Демократія: сутність, базові принципи та ознаки.

Види робіт:

- 1) вибіркове усне опитування (2-4 бал.)

Питання для опитування:

1. Що нового для розуміння сфери політики дало застосування системного підходу?
2. Що таке політична система і яка її структура?
3. Які функції виконує політична система?
4. Які типи політичних систем ви знаєте?
5. В чому полягають відмінності між тоталітаризмом і авторитаризмом?
6. Які принципи властиві демократичного режиму?
7. Які класичні концепції демократії вам відомі і де вони застосовувались у минулому?
8. Що нового в розроблення теорії демократії внесли вчені упродовж XIX – XX ст.?

ПЛАН ПЗ Тема 6. Держава як суб'єкт політики. Правова держава. (1 год.)

- 6.1. Сутність, ознаки та основні концепції походження.
- 6.2. Внутрішні та зовнішні функції держави.
- 6.3. Форми державного правління.
- 6.4. Форми державного устрою.

Види робіт:

1) вибіркове усне опитування (2-4 бал.)

Питання для опитування:

1. Що таке держава і які головні концепції її походження?
2. Що розуміють під формою правління і на підставі чого виділяють різні форми правління?
3. В чому полягає відмінність в утворенні та функціонуванні органів влади за умов монархії і республіки?
4. Які розрізняють дві основні форми державного устрою?
5. В чому полягає відмінність між унітарною і федеративною державою?
6. Що таке правова держава і які основні її ознаки?
7. Чому правовий нігілізм є антиподом правової культури громадян?

ПЛАН ПЗ Тема 7. Політичні партії і громадсько-політичні об'єднання. (1 год.)

7.1. Походження і сутність партій, їх функції.

7.2. Типи партій. Партійні системи.

7.3. Громадсько-політичні об'єднання та рухи.

7.4. Багатопартійність в Україні: історія, етапи становлення, сучасний стан і еволюція партійної системи.

Види робіт:

1) вибіркове усне опитування (2-4 бал.)

Питання для опитування:

1. Що таке політична партія і чому вона за умов демократії є одним із головних інститутів політичної системи?
2. За якими критеріями прийнято класифікувати політичні партії?
3. Які функції у суспільстві покликані виконувати політичні партії?
4. Що таке партійна система і які типи партійних систем є найбільш поширеними в світі?
5. В чому полягає відмінність між громадсько-політичними об'єднаннями та рухами і політичними партіями?
6. Чим зумовлений процес утворення масових організацій і рухів останнім часом?

ПЛАН ПЗ Тема 8. Правова держава і громадянське суспільство. (1 год.)

8.1. Поняття та ознаки та правової держави.

8.2. Принципи функціонування правової держави. Проблеми розбудови правової держави в Україні.

8.3. Сутність та ознаки громадянського суспільства.

8.4. Взаємозв'язок громадянського суспільства і правової держави.

Види робіт:

1) вибіркове усне опитування (2-4 бал.)

Питання для опитування:

1. В чому полягає відмінність правової держави від неправової?
2. Які принципи функціонування правової держави?

3. Які напрями удосконалення правового характеру української держави є актуальними в контексті євроінтеграційних перспектив?
4. Дати визначення поняття громадянське суспільство.
5. Назвати ознаки громадянського суспільства.
6. Пояснити, в чому полягає Взаємозв'язок громадянського суспільства і правової держави.

ПЛАН ПЗ Тема 9. Політична модернізація. (СР.)

- 9.1. Сутність політичної модернізації та її типи.
- 9.2. Шляхи модернізації суспільства та політичної системи.
- 9.3. Етапи та моделі політичної модернізації.

Види робіт:

- 1) вибіркове усне опитування (2-4 бал.)

Питання для опитування:

1. До якої хвилі демократизації увійшла Україна.
2. Що таке економіка знань і чому для забезпечення успішної модернізації в теперішніх умовах країні потрібна толерантність.
3. Що заважає Україні швидко і ефективно модернізуватись.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС І ЙОГО РЕГУЛЯТОРИ

ПЛАН ПЗ Тема 10. Політичний процес і політична. (2 год.) культура .

- 10.1. Поняття політичного процесу, його суб'єкти.
- 10.2. Типологія політичного процесу.
- 10.3. Політична діяльність і політична поведінка.
- 10.4. Політична культура: сутність, структура, види, функції
- 10.5. Політична соціалізація: поняття, чинники, особливості.

Види робіт:

- 1) вибіркове усне опитування (2-4 бал.)

Питання для опитування:

1. Що таке політичний процес?
2. З яких етапів складається політичний процес?
3. Які основні види політичних процесів вам відомі?
4. В яких основних проявах соціальної активності індивіда реалізується його політична участь?
5. В чому полягає вплив політичного режиму на політичну участь громадян?
6. Що таке політичне відчуження і якими причинами воно зумовлене?
7. В чому полягає сутність політичної культури і які структурні елементи вона включає?
8. В чому полягає відмінність між тоталітарно-авторитарною і демократичною моделями політичної культури?

ПЛАН ПЗ Тема 11. Вибори і виборчі системи (2 год.)

11.1. Поняття виборів, виборчої системи.

11.2. Типи виборчих систем. Становлення та еволюція виборчої системи в Україні.

11.3. Демократичні принципи проведення виборів.

11.4. Типові порушення виборчого процесу та шляхи їх запобігання.

Види робіт:

1) вибіркове усне опитування (2-4 бал.)

Питання для опитування:

1. Чому потрібні вибори за умов демократії?

2. Що таке виборча система і які є головні типи виборчих систем?

3. Які переваги і недоліки властиві мажоритарній і пропорційній системам?

4. Який тип виборчої системи на цей час чинний в Україні?

5. В чому полягають основні демократичні принципи проведення виборів?

6. Які можливі основні порушення виборчого процесу?

7. Що таке адміністративний ресурс і як він застосовується під час виборчих кампаній?

2) модульна контрольна робота (2-4 бал.)

ПЛАН ПЗ ТЕМА 12. Політичні еліти та політичне лідерство. (2 год.)

12.1. Поняття та головні теорії політичної еліти.

12.2. Функції, типи еліт та способи легітимації влади.

12.3. Сутність і стилі політичного лідерства.

12.4. Типологія лідерства. Лідер і оточення, лідер і маси.

Види робіт:

1) Усне опитування (2-4 бали)

Питання для опитування:

1. Дайте визначення поняття політичної еліти.

2. Які головні теорії політичної еліти ви знаєте

3. Назвіть функції еліти.

4. До якого типу еліти належить українська правляча верхівка і чому?

5. Що таке «політичне лідерство»?

6. Які типи політичного лідера виокремлюють у політології

7. Які риси мають бути властиві політичному лідеру?

8. Який стиль політичного лідерства на ваш погляд є оптимальним в Україні?

ПЛАН ПЗ Тема 13. Політичні конфлікти і політичні кризи. (1 год.)

13.1. Поняття, типи та види політичних конфліктів.

13.2. Етапи розгортання політичних конфліктів та їх наслідки.

13.3. Політичні кризи: поняття, різновиди, форми.

13.4. Запобігання та врегулювання конфліктів.

Види робіт:

1) вибіркове усне опитування (2-4 бал.)

Питання для опитування:

1. Як можна класифікувати еліту.

2. Кого можна назвати політичним лідером.

3. Які чинники впливають на процес становлення політичного лідера.
4. Чому для успішної діяльності політичного лідера важливо використовувати політичний маркетинг.

ПЛАН ПЗ Тема 14. Міжнародні відносини. Геополітика. (1 год.)

- 14.1. Поняття, суб'єкти та динаміка міжнародних відносин.
- 14.2. Принципи, форми реалізації та функції зовнішньої політики.
- 14.3. Національний інтерес. Геополітика.

Види робіт:

- 1) вибіркоче усне опитування (2-4 бал.)

Питання для опитування:

1. На яких принципах ґрунтується міжнародний порядок в наш час.
2. Які форми реалізації зовнішньої політики ви знаєте.
3. Який зміст поняття «національні інтереси» і чим вони зумовлюються.
4. У чому полягає сутність геополітики і що вона передбачає.

7.4. ПЕРЕЛІК ТА ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Назва змістового модуля/тема	Обсяг годин	Форма контролю
Змістовий модуль 1. Політологія як наука	4	х
1. Предмет і метод політології	1	опитування тестування доповіді презентації індивідуальні роботи*
2. Основні етапи розвитку світової політичної думки	1	– // -
3. Розвиток політичної думки в Україні	1	– // -
4. Політика і влада. Механізми реалізації	1	– // -
Змістовий модуль 2. Політична система суспільства	4	х
1. Політичні системи і політичні режими	1	– // -
2. Держава як суб'єкт політики	1	– // -
3. Політичні партії та політичні об'єднання	1	– // -
4. Правова держава і громадянське суспільство.	1	– // -
5. Політична модернізація.	1	– // -
Змістовий модуль 3. Політичний процес і його регулятори	8	х
1. Політичний процес і політична культура	2	х
2. Вибори і виборчі системи.	2	– // -
3. Політичні еліти та політичне лідерство.	2	– // -
4. Політичні конфлікти і політичні кризи.	1	– // -

5. Міжнародні відносини. Геополітика.	1	– // -
Разом	16	x

* див. Перелік видів індивідуальних робіт

Перелік видів індивідуальних робіт:

- 1) Підготовка тез та участь у науковій конференції.
- 2) Підготовка і опублікування наукових статей.
- 3) Підготовка доповідей, презентацій на теми, що вивчаються самостійно.
- 4) Підготовка власного, творчого завдання по темі.
- 5) Участь у вебінарах та семінарах з світоглядних, методологічних проблем з отриманням сертифікату, свідоцтва тощо.
- 6) Участь у відкритих лекціях та диспутах, які проводяться в тому числі поза межами навчального закладу (програма, запрошення).

7.5 Теми та форми контролю і перевірки знань, які винесені на самостійне обов'язкове опрацювання

Окремі питання тем, які виносяться для самостійного опрацювання, здобувачі вищої освіти вивчають у вільний від занять час. Самостійна робота здобувача вищої освіти є однією з форм організації освітнього процесу, основною формою оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять за розкладом. Самостійна робота здобувача вищої освіти в обсязі 58 годин складається з вивчення матеріалу за допомогою конспектів лекцій, підручників, допоміжної літератури, підготовки доповідей, тестових завдань у системі Moodle а також підготовки до практичних занять, опрацювання додаткового матеріалу в межах дисципліни тощо.

Назва змістового модуля/тема	Обсяг годин	Форма контролю
Змістовий модуль 1. Політологія як наука	18	x
1. Предмет і метод політології	4	Ознайомлення із змістом лекції Підготовка повідомлень до теми Виконання ДЗ до теми Поточний контроль у MOODLE
2. Основні етапи розвитку світової політичної думки	4	– // -
3. Розвиток політичної думки в Україні	5	– // -
4. Політика і влада. Механізми реалізації	5	– // -
Змістовий модуль 2. Політична система суспільства	18	x
1. Політичні системи і політичні режими	4	– // -
2. Держава як суб'єкт політики	4	– // -
3. Політичні партії та політичні об'єднання	4	– // -
4. Правова держава і громадянське суспільство	4	– // -

5. Політична модернізація.	2	– // -
Змістовий модуль 3. Політичний процес і його регулятори	22	x
1. Політичний процес і політична культура	4	x
2. Вибори і виборчі системи.	4	– // -
3. Політичні еліти та політичне лідерство.	4	– // -
4. Політичні конфлікти і політичні кризи.	4	– // -
5. Міжнародні відносини. Геополітика.	6	– // -
Разом	58	x

Перелік тем наукової роботи здобувачів вищої освіти

1. Наведіть приклади з практики міжнародних відносин, які підтверджують пораду В. Черчіля «Вивчайте історію, вчіть історію. В історії знаходиться всі таємниці політичної прозорливості».

2. Прокоментуйте, наскільки є практично корисною для успіху у зовнішній політиці рекомендація Наполеона «Якщо бажаєте досягти успіху в цьому світі, то обіцяйте все і не виконуйте нічого».

3. М. Ганді писав : «Ми самі повинні стати тими змінами, які хочемо побачити у світі». Сьогодні людство, аби вижити, має наполегливо розв'язувати глобальну екологічну проблему, до чого мають долучатись всі держави. Відомо, що у 2017 р. США вийшли з Паризької угоди по клімату. Якими аргументами, на Ваш погляд, зовнішньополітичним відомствам різних країн слід скористатись, аби переконати американців повернутись до цієї надважливої міжнародної природоохоронної угоди?

4. Напишіть есе та тему «Політика як явище світової культури»

5. Прокоментуйте думку М. Ганді «Ми самі повинні бути тими змінами, які хочемо бачити в цьому світі»

6. Чію регулюючу роль в житті суспільства підкреслено у таких визначеннях політики:

«Політика є наука про державне управління» (В. Даль)

«Вивчення політики є вивчення того хто що отримує, коли і як»(Г. Лассвел)

«Політика – це наука і мистецтво управління, що мають стосунок до форми, організації та адміністрування з боку держави» (А. Болл)

7 Які типи легітимності переважали в українських президентів за роки незалежності? Аргументуйте свою позицію.

8 Одну зі своїх книжок відомий український політолог Ф. Рудич назвав «Чи багато влади потрібно владі?». Яку відповідь ви дали б на це запитання і чому?

9 Прокоментуйте думку Дж. Ст. Мілля: «Гідність держави визначається врешті-решт гідністю осіб, з яких вона складається».

10 Яку позицію обґрунтовував Дж. Кеннеді, коли писав: «Якщо вільне суспільство не зможе допомогти багатьом бідним, то воно не зможе захистити небагатьох багатих»? Вашу відповідь проілюструйте прикладами із суспільно-політичного життя в різних країнах під час пандемії COVID–19.

7.6 Питання для поточного та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти

а) питання для поточного контролю знань

1. Проілюструйте на різних прикладах дію функцій політології.
2. Що таке політика і чим відрізняється від економіки, культури та інших сфер життєдіяльності людини?
3. Що таке правова політика?
4. Розкрийте мету політики.
5. Яку проблему можна вважати політичною, а яку ні?
6. Назвіть основні відмінності політики і права.
7. Що може обмежити руйнівний вплив політики на суспільство, особу, природу?
8. Назвіть і охарактеризуйте функції влади.
9. Розкрийте структуру політичної системи.
10. Охарактеризуйте співвідношення політичної і державної влади.
11. Назвіть типи легітимності влади.
12. Охарактеризуйте взаємозалежність громадської думки та авторитету державної влади.
13. У чому полягає відповідальність влади перед суспільством?
14. Який тип політичної системи є найкращим. Обґрунтуйте відповідь.
15. Опишіть функціональний підхід до розуміння політичної системи.
16. Назвіть закономірності, що притаманні лише політичній системі.
17. Яке місце і значення політичної системи суспільства у розвитку людської цивілізації?
18. Як впливає криза політичної системи на процес політичної соціалізації?
19. Як здійснюється політична соціалізація?
20. Опишіть таку закономірність існування політичної системи як закономірність ваги і маятника.
21. Поясніть, чому поєднання політиками їх діяльності у владних структурах з зайняттям підприємницькою діяльністю заборонено законодавчими актами багатьох держав?
22. Засоби масової інформації як суб'єкт духовно-інформаційної влади або політики панують над ЗМІ чи навпаки?
23. Сформулюйте переваги і недоліки однопартійної, двопартійної і багатопартійної систем? Від яких чинників залежить вибір тієї чи іншої партійної системи?
24. Назвіть найпоширеніші способи утворення партій.
25. Назвіть обмеження щодо створення політичних партій, встановлені Законом України «Про політичні партії».

26. Що стало причиною появи сучасних політичних партій? Чому партії виникли в Англії?
27. Які особливості формування партійної системи в Україні? За якими критеріями відрізняються сучасні українські партії?
28. Хто не може бути членом політичної партії?
29. Розкрийте структуру політичних партій.
30. У чому недоліки і переваги мажоритарної, пропорційної чи змішаної виборчих систем?
31. Якими шляхами потрібно долати відчуження особи від політичного процесу? Чи необхідно це робити в демократичних суспільствах? Які особливості постановки цієї проблеми у сьогоденних реаліях українського політичного життя?
32. Визначте складові іміджу політичного лідера та проаналізуйте основні методи його формування.
33. Розкрийте негативні наслідки залучення мас до політики.
34. Назвіть зовнішні фактори, що впливають на формування політичного лідера.
35. Що таке право нації на самовизначення?
36. Назвіть форми вияву націоналізму.
37. Поясніть відмінність між поняттями «правляча еліта» і «політична еліта».
38. Коли виникають національні проблеми, які причини їх появи і які основні форми вияву? У чому особливості національних проблем у розвинутих демократичних країнах?
39. Назвіть критерії відмежування сепаратизму від права нації на самовизначення.
40. Що Ви розумієте під «етнічною диференціацією» і «етнічною інтеграцією»?
41. Що таке міжнародні відносини?
42. Охарактеризуйте сучасний стан українсько-російських відносин.
43. Назвіть основні форми міжнародної політики?
44. Які є причини політичних конфліктів?
45. Як Ви думаєте, які причини міждержавних конфліктів у сучасних умовах? Які міжнародні організації покликані попереджувати і вирішувати ці конфлікти?
46. Розкрийте зміст і сутність ознаки ключових глобальних проблем сучасності і вкажіть ймовірні шляхи їх розв'язання і пом'якшення гостроти.
47. Основні шляхи тендерної політики в українській державі, порівняти із досвідом розвинутих демократій Заходу.

б) питання до підсумкового контролю (залік)

1. Політика як суспільне явище. Суб'єкти, структура і функції політики.
2. Місце політології в системі наук про суспільство.
3. Об'єкт, предмет і структура політології.
4. Основні категорії, методи і функції політології.
5. Політичні ідеї в країнах Стародавнього Сходу. Конфуціанство.
6. Політичні вчення в Стародавній Греції. Платон. Аристотель.
7. Політична думка у Стародавньому Римі.

8. Західноєвропейська політична думка Середньовіччя (Августин Блаженний, Фома Аквінський, Марсильй Падуанський).
9. Політичні вчення епохи Відродження. Нікколо Макіавеллі. Макіавелізм.
10. Політичні ідеї утопічного соціалізму (Т. Мор, Т. Кампанелла). Критично-утопічний соціалізм.
11. Просвітництво. Вчення Шарля Монтеск'є про державу і право.
12. Ранньобуржуазні ліберальні концепції політики. Проблеми держави і права в поглядах Т. Гоббса і Дж. Локка.
13. Філософсько-правові концепції політики в німецькій класичній філософії. І. Кант, Г. Гегель.
14. Лібералізм і неолібералізм.
15. Консерватизм і неоконсерватизм.
16. Соціалізм і соціал-демократизм: теорія і практика.
17. Марксистська концепція політики. Ленінізм.
18. Ідейні засади політичного екстремізму (анархізм, фашизм, троцькізм).
19. Політичні знання у Київській Русі. Писемні пам'ятки і джерела.
20. Українська політична думка литовсько-польської і козацько-гетьманської доби (XVI - XVIII століття).
21. Політична думка України в XIX ст.).
22. Сутність, види і функції влади. Політична влада. Концепції влади.
23. Ресурси й легітимність політичної влади.
24. Політичний режим, його сутність та типологія.
25. Політичний процес, його структура і характер. Класифікація політичних процесів.
26. Особа як суб'єкт політики. Політична поведінка і участь в політиці. Основні форми політичної участі.
27. Політична соціалізація: сутність, етапи.
28. Сутність, структура і функції політичної системи. Типи політичних систем.
29. Сучасні теорії політичної системи. Концепція політичної системи Д. Істона.
30. Особливості політичної системи сучасної України.
31. Сутність, ознаки та функції держави. Теорії походження держави.
32. Форми державного правління та державного устрою. Вищі органи сучасної держави і поділ державної влади.
33. Громадянське суспільство, його сутність, основні риси.
34. Правова держава: визначення, сутність, основні ознаки.
35. Становлення і розвиток правової держави і громадянського суспільства в Україні.
36. Сутність, генеза і функції політичних партій, їх типологія. Партійні системи. Типологія партійних систем.
37. Політичні партії в Україні. Становлення багатопартійності.
38. Поняття «суспільно-політичний рух». Основні тенденції і типи сучасних суспільно-політичних рухів.
39. Поняття демократії, її зміст та ознаки.
40. Типи і форми демократії. Демократичні принципи і демократичні процедури.

41. Особливості становлення і розвитку демократії в сучасній Україні.
42. Етнонаціональні спільноти як об'єкт і суб'єкт політики.
43. Нація як історична спільність людей. Теорії походження нації. Особливості формування української нації.
44. Національний суверенітет і політичне самовизначення націй.
45. Етнополітика та її місце в гармонізації етнонаціональних відносин.
46. Сутність, типології і функції політичної еліти.
47. Теорії еліти Г. Моска, В. Парето, Р. Міхельса. Шляхи формування політичних еліт.
48. Сутність, витоки і функції політичного лідерства.
49. Типологія та механізми формування політичного лідерства.
50. Політична свідомість: поняття, структура, функції.
51. Політична ідеологія: поняття, структура і функції.
52. Політична культура: поняття, зміст і функції.
53. Типологія політичної культури.
54. Гендерна політика: зміст, напрями, значення для суспільно-політичного життя.
55. Політична свідомість та політична культура сучасного українського суспільства.
56. Вибори та виборчі системи. Основні типи виборчих систем.
57. Принципи виборчого права та організація демократичних виборів.
58. Поняття маркетингу. Функції і види політичного маркетингу.
59. Політичне рекламування та імідж.
60. Поняття, функції і види менеджменту. Політичний менеджмент.
61. Міжнародна і зовнішня політика. Цілі і функції зовнішньої політики.
62. Сутність та особливості розвитку сучасних міжнародних відносин.
63. Україна в системі міжнародних політичних відносин (Україна - Європа, Україна - США).
64. Глобальні проблеми сучасності: політичні аспекти.

8. Форма підсумкового контролю, критерії оцінювання результатів навчання та рейтингова оцінка знань здобувачів вищої освіти з дисципліни

Рейтингова оцінка знань відрізняється від традиційної більш широким інтервалом балів, які диференційовані відповідно до складності матеріалу, що контролюється його обсягом, рівнем самостійності освоєння тощо.

Поточний контроль здійснюється шляхом проведення опитування, захисту повідомлень, презентацій. На практичних заняттях практикується експрес-опитування, виступи здобувачів вищої освіти зі складних питань, дискусії, колоквіуми тощо.

Рейтингова оцінка знань забезпечує:

- мотивацію здобувачів вищої освіти до систематичної роботи впродовж семестру;
- підвищенням ролі самостійної роботи та ролі індивідуального навчання;
- розширення можливостей для розкриття здібностей здобувачів вищої освіти, розвитку їх творчого мислення; підвищення ефективності роботи викладача.

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти під час практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- активна участь під час опитування, диспуту, бесіди тощо;
- оцінювання поточного рівня знань через Moodle;
- результативна участь у роботі наукового гуртка;
- публікація наукових робіт.

При оцінюванні індивідуальних завдань увага приділяється дотриманню правил наукової етики та академічної доброчесності. При оцінюванні результатів самостійної роботи здобувачів вищої освіти увага приділяється ступеню засвоєнню знань використання умінь та навичок.

Рейтингова оцінка знань здобувачів вищої освіти з дисципліни

№ п/п	Форма контролю	Контроль протягом семестру	Максимальна / мінімальна кількість балів
1.	Робота в аудиторії (опитування, диспут бесіда тощо)	8	2/1
2.	Робота в Moodle	8	2/1
3.	Публікація наукових робіт	1	6/-
4.	Підготовка доповіді, презентації на одну із тем дисципліни	8	2/1
5.	Підготовка власного, творчого завдання по темі.	8	2/1
6.	Участь у вебінарах та семінарах з світоглядних, методологічних проблем з отриманням сертифікату, свідоцтва тощо.	1	3/2
7.	Участь у відкритих лекціях та диспутах, які проводяться в тому числі поза межами навчального закладу (програма, запрошення).	1	3/2
	Усього (балів)	x	60/36

За всі види робіт упродовж семестру (виконання практичних вправ, тестування, опитування, контрольні роботи, обов'язкова самостійна та індивідуальна робота, результати неформальної освіти тощо) здобувач вищої освіти може отримати від 0 до 60 балів.

Оцінювання знань здобувача під час практичних занять відбувається за такими критеріями: повнота і правильність відповіді під час усного опитування, виконання контрольної та самостійної роботи. Під час оцінювання індивідуальної роботи здобувача враховується її вид, актуальність, правильність виконання. Під час оцінювання робіт, які винесено на обов'язкове самостійне виконання, враховується своєчасність та правильність виконання завдань з дисципліни та розуміння змісту завдання і його вирішення. Під час оцінювання результатів неформальної освіти здобувача враховується відповідність наряду та змісту тематики дисципліни, актуальність, документальне підтвердження участі у заході.

Зміст лекційного матеріалу, словник основних термінів, індивідуальні завдання, творчі завдання, тестові завдання, критерії та форми оцінювання, напрями наукової роботи розміщено на сторінці дисципліни у Moodle <https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=2639>

Графіки консультацій, проведення індивідуальних занять розміщено на сторінці кафедри <https://www.mnau.edu.ua/faculty-off/kaf-econom-teor/>. Основними deadline залежно від виду роботи є: наступне практичне заняття, підсумковий контрольний захід зі змістового модулю, атестація, день складання екзамену.

Здобувач вищої освіти має право скласти підсумковий семестровий екзамен у письмовій формі під час екзаменаційної сесії, до якої він допускається, якщо за виконання всіх поточних і контрольних заходів, передбачених протягом семестру, набирає 36 і більше балів. У цьому разі оцінка з дисципліни складається з суми балів, які здобувач отримав протягом семестру, і суми балів за екзамен (24-40 балів).

За будь-якої форми освіти перелік, зміст та оцінка роботи і знань здобувача є ідентичною.

№ модуля	Форма контролю	Кількість заходів	Оцінка		Сума	
			min	max	min	max
1.	Аудиторна робота:					
	- усне опитування	1	2	4	2	4
	-контрольна робота	1	2	4	2	4
	Самостійна робота:					
	-підготовка доповіді	1	2	3	2	3
	-тестування	2	1	2	2	4
	<i>Необов'язкова:</i>					
	-індивідуальне завдання	1	2	3	2	3
	<i>Разом</i>				10	18
2.	Аудиторна робота:					
	-контрольна робота	1	2	4	2	4
	- усне опитування	1	2	4	2	4
	Самостійна робота:					
	<i>Обов'язкова</i>					
	- тестування	1	2	4	2	4
	- підготовка доповіді	1	2	3	2	3
	<i>Необов'язкова:</i>					
	-індивідуальне завдання	1	2	3	2	3
	<i>Разом</i>				10	18
3.	Аудиторна робота:					
	- усне опитування	1	2	4	2	4
	Самостійна робота:					
	<i>Обов'язкова</i>					
	- тестування MOODLE	1	4	6	4	6
	- підготовка доповіді	1	2	4	2	4
	<i>Необов'язкова:</i>					
	-індивідуальне завдання	1	3	4	3	4

	- тези, участь в олімпіаді <i>Разом</i>	1	5	6	5 16	6 24
Разом за семестр					36	60
Екзамен					24	40
Всього					60	100

**Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти, та шкала оцінювання
– екзамен**

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	5 (відмінно)
82 – 89	B	4 (добре)
75 – 81	C	4 (добре)
64 – 74	D	3 (задовільно)
60 – 63	E	3 (задовільно)
35 – 59	FX	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання
0 – 34	F	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

На практичних заняттях використовується перегляд та обговорення освітніх, наукових та фахових відеороликів або дебатів з відповідної тематики. Для поточного контролю використовуються елементи системи дистанційного навчання, зокрема з використанням системи MOODLE.

Заняття проходять в аудиторіях Головного навчального корпусу МНАУ відповідно до розкладу.

Аудиторія кафедри українознавства і суспільних наук № 223 (50,3 кв. м).

Головний навчальний корпус, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Устаткування: Телевізор "LG", ноутбук HP Pavilion g 6 – 1327

Учнівські столи – 15 шт. Стільці – 15 шт. Стіл викладача – 2 шт. Стілець викладача – 2шт. Дошка для крейди темно-зеленого кольору – 1 шт.

Інформаційне забезпечення: Навчальні фільми Презентації у режимі PowerPoint Інформаційні матеріали (програмні документи, брошури, дидактичні матеріали; довідникова та нормативна література; інструкції з техніки безпеки та безпеки життєдіяльності).

Аудиторія кафедри українознавства та суспільних наук № 220 (50,4м²).

Головний навчальний корпус, вул. Георгія Гонгадзе, 9.

Устаткування: Екран, Інтерфейс USB, Adobe Flash [Player](#). Wi-Fi, ноутбук.

Учнівські столи – 24 шт. лавки – 24 шт. Стіл викладача – 1 шт. Стілець

викладача – 1 шт. Дошка для крейди темно-зеленого кольору – 1 шт.

Інформаційне забезпечення: Візуальні довідкові матеріали з теми дисципліни. Платформа MOODLE.

10. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

10.1. Основна література

1. Бондар І. Політика у публічному управлінні: навчальний посібник / І.С. Бондар, В.Г. Горник, С.О. Кравченко, В.В. Кравченко. – Київ: Ліра-К, 2020. – 200 с. – ISBN 978-617-7320-50-9

2. Варнавська І. Політологія: навчально-методичний посібник / І.В. Варнавська, О.В. Черемісін. – Видавничий дім «Гельветика», 2021. – 210 с. – ISBN 978-966-992-595-4

3. Горбач О. Політологія. Навчальний посібник / О.Н. Горбач, Р.Б. Демчишак. – Видавничий дім «Гельветика», 2025. – 260 с. – ISBN 978-966-992-163-5

4. Демиденко, Н. Політологія: навч. посіб. / Н. М. Демиденко, МВС України, Сумс. філ. Харків. нац. ун-ту внутр. справ., Каф. гуманітар. дисц. - Суми, 2022. - 318 с. - ISBN 978-617-511-258-8.

5. Зінченко А.І., Конопляник Д.О. Політологія: курс лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Біотехнології та біоінженерія» спеціальності 162 «Біотехнології та біоінженерія» денної форми здобуття вищої освіти / А.І. Зінченко, Д.О. Конопляник. – Миколаїв: МНАУ, 2023. – 126 с.

6. Зінченко А.І., Конопляник Д.О. Політологія: плани семінарських занять, ключові поняття, питання для контролю і самоконтролю, творчі завдання, вправи, тести для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Біотехнології та біоінженерія» спеціальності 162 «Біотехнології та біоінженерія» денної форми здобуття вищої освіти / уклад.: А.І. Зінченко, Д.О. Конопляник. Миколаїв: МНАУ, 2023. – 104 с.

7. Лісовський П. Політологія : навчальний посібник / П.М. Лісовський, Ю.П. Лісовська. – Київ: Видавничий дім «Кондор», 2021. 228 с.

8. Мельник Л.М. Політологія. Навчальний посібник (для студентів усіх форм навчання) / уклад. Л.М. Мельник, І.А. Дужа, І.М. Грек. – Біла Церква: БНАУ, 2022. – 494 с.

9. Шабанов М. О. Сучасні політичні режими: концептуальні засади та практичний вимір : навч. посіб. / М.О. Шабанов. – Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2022. – 142 с.

10. Шергій С.О. Політологія міжнародних відносин / С.О. Шергій. – 2020. – Центр учбової літератури. – 256 с. - ISBN 978-617-673-868-8

11. Юрій М.Ф. Основи політології. Навчальний посібник / М.Ф. Юрій. – Київ: Видавничий дім «Кондор», 2022. – 340 с. - ISBN 978-966-825-112-1

10.2. Допоміжна література

1. Oxford Learner's Dictionaries. Оксфордські словники для студентів <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>
2. Cambridge Dictionary. Кембриджські словники для студентів <https://dictionary.cambridge.org>
3. Біліченко О. Інтелектуальний капітал України / О. Біліченко, В. Крижова / Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 15-16 листопада 2023 року, м.Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 4-10.
4. Борко Т. Глобальні світові виклики: еколого-економічні проблеми суспільства пов'язані з повномасштабним вторгненням / Т. Борко, О. Домарацька / Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 15-16 листопада 2023 року, м.Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 18-21.
5. Конопляник Д.О. Аналіз державного фінансування політичних партій в умовах правового режиму воєнного стану в Україні. Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти (м. Миколаїв, МНАУ, 15-16 листопада 2023 р.): Матеріали VIII Міжн. наук.-практ. інтернет-конф., Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 55-61.
6. Конопляник Д.О. Забезпечення продовольчої безпеки в Україні як фактор підтримки добробуту населення / Д.О. Конопляник, В.О. Астраханцева // Міжнародний форум «Продовольча безпека України в умовах післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри»: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Миколаїв, 28-30 травня 2025 р. Миколаїв: МНАУ, 2025.
7. Конопляник Д.О. Законотворча діяльність парламенту України у галузі аграрної політики в умовах воєнного стану: теоретичний аспект. Міжнародна науково-практична конференція «Продовольча безпека України в умовах післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри», Миколаїв : МНАУ, 01-02 червня 2023 р. С. 350-353.
8. Конопляник Д.О. Інформаційна діяльність молодіжних організацій парламентських партій в Україні у мережі «Facebook»: порівняльний аналіз. Матеріали Причорноморської регіональної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу «Розвиток українського села – основа аграрної реформи в Україні», м. Миколаїв, 16-17 квітня 2025р. Миколаїв: МНАУ, 2025. С. 36-39.
9. Конопляник Д.О. Партнерство між громадою, державою та приватним сектором у забезпеченні продовольчої безпеки / Д.О. Конопляник, Д.О. Гайдай // Міжнародний форум «Продовольча безпека України в умовах післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри» II Міжн. наук.-практ.-конф. 30-31 травня 2024 р. С. 188-191.
10. Конопляник Д.О. Перспективи фінансування політичних партій з державного бюджету України у 2025 році. Трансформація фінансової системи України: тенденції та перспективи розвитку: матеріали VIII Всеукраїнської

науково-практичної конференції, м. Миколаїв, 21-22 листопада 2024 р. Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 26-27.

11. Потриваєва Н. Соціально-економічний розвиток держави: фінансові та інноваційно-інвестиційні аспекти / Н. Потриваєва, Д. Бардовська / Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 15-16 листопада 2023 року, м.Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 77-80.

12. Стамат В. Внутрішньо-групові конфлікти та соціально-психологічний клімат в колективі / В. Стамат, М. Лесік / Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 15-16 листопада 2023 року, м.Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 99-103.

13. Шевчук О., Конопляник Д. Інформаційний напрям зовнішньополітичної стратегії КНР щодо США в пост біполярну епоху / Acta de Historia & Politica : Saeculum XXI: наук.-теорет. вид. / Чорномор. нац. ун-т ім. Петра Могили, ф-т політ. наук, каф. міжнар. відносин та зовнішньої політ. – Миколаїв: ЧНУ ім. Петра Могили, 2025. Вип. №9 – С.132-140.

10.3. Інформаційні ресурси

1. Декларація про державний суверенітет України: Декларація Верховної Рада УРСР № 55-ХІІ від 16.07.1990 (Документ 55-12, поточна редакція – від 16.07.1990) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/55-12>.

2. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/>

3. Загальна Декларація прав людини (Прийнята і проголошена Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text

4. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

5. Офіційне інтернет-представництво Президента України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/>

6. Офіційний веб-портал Бібліотеки Конгресу США [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lcweb.loc.gov>

7. Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rada.gov.ua/>

8. Офіційний веб-портал Європейського Парламенту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.europarl.europa.eu/portal/en>

9. Офіційний веб-портал Європейської Комісії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://commission.europa.eu>

10. Офіційний веб-портал Київського Центру соціальних і маркетингових досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://socis.kiev.ua/ua/>

11. Офіційний веб-портал Національної Бібліотеки Франції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bnf.fr>

12. Офіційний веб-портал Організації Об'єднаних Націй [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.un.org/en/>
13. Офіційний веб-портал політологічного інтернет-видання «Політична думка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.politdumka.kiev.ua
14. Офіційний веб-портал Соціологічної групи «Рейтинг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ratinggroup.ua>
15. Офіційний веб-портал Українського Центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://razumkov.org.ua/>

10.4 Законодавчо-нормативні акти

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. *Кабінет Міністрів України* URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Про оплату праці: Закон в редакції від 01.01.2017 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>.
3. Кодекс законів про працю України : Закон в редакції від 02.12.2017 р. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
4. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
5. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. URL: : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
6. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
7. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 N 435-IV URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Робочу програму розроблено:
асистент кафедри
українознавства і суспільних наук

Дмитро КОНОПЛЯНИК